

Moeten we het koningshuis be houden?

Symbool voor niks

Is de monarchie in Nederland nog wel een gewenst instituut? Na de dood van koningin Elizabeth II zetten veel mensen vraagtekens bij het belang van het koningshuis. Misschien moeten wij Nederlanders ons deze vraag ook eens stellen. Er zijn namelijk genoeg redenen om ervoor te pleiten dat de monarchie in Nederland zijn langste tijd wel gehad.

Étienne Henrij

De dood van koningin Elizabeth II op 8 september 2022 werd gezien als het einde van een tijdperk. Door de snelle inzegening van prins Charles was er na haar dood weinig tijd en ruimte voor discussie of de monarchie nog wel een gewenst instituut is. De activisten die tegen de monarchie protesteerden werden vervolgens ook nog eens opgepakt. Zo was er een man die "Who elected him?" riep toen Charles langsliep. Ook waren mensen die toevallig op de verkeerde plek waren de pineut. Er is bijvoorbeeld een man aangehouden omdat hij toevallig met eieren in de buurt van de uitvaartstoet liep. Dit is

allemaal een enorme beperking van het demonstratierecht en een inbreuk op de vrijheid van meningsuiting. Daarnaast is het waarschijnlijk dat door het massale mediacircus rond de dood van Elizabeth II, en omdat er keer op keer benadrukt werd hoe apolitiek ze wel niet was, de publieke ruimte voor protest nog verder werd gesloten. Deze massale aandacht voor haar overlijden legitimeert in zekere zin ook de monarchie zelf als iets belangrijks dat behouden moet worden.

Zelfs in Nederlandse kranten waren er tot een week na de dood van koningin Elizabeth nog meerdere artikelen per dag in vrijwel elke krant die gingen over haar dood, leven en hoe treurig iedereen wel niet was. Kritische noten of beschouwingen of het koningshuis nog wel bestaansrecht heeft waren vrijwel absent. Daarom is het belangrijk om hier in Nederland ook over na te denken en niet bij voorbaat te accepteren dat Nederland ook een constitutionele monarchie moet blijven. Er is vaker kritiek op het koningshuis, omdat het te duur zou zijn. Maar zelfs als het koningshuis ons niets zou kosten zou het ook nog steeds niet gewenst kunnen zijn.

'Eigenlijk zouden we niet moeten streven naar eenheid en harmonie, maar naar rechtvaardigheid.'

Imperial State Crown, Cyril Davenport

Daarvoor moet gekeken worden naar het koningshuis als een vorm van machtsconcentratie, maar ook naar het koningshuis als een symbool, om vervolgens van beiden te bepalen of deze rollen nog wel gewenst zijn.

Invloed van de koning

Van een ongekozen staatshoofd wordt verwacht dat die zich boven de politiek begeeft en deze niet

beïnvloedt. Maar we zien bij onze eigen koning dat hij ondanks dit streven nog steeds veel macht heeft, en hij heeft zelf uiteraard ook bepaalde belangen en voorkeuren. Zo heeft Willem-Alexander een wekelijks overleg met de premier; iets wat voor geen enkele burger is weggelegd. Ook kan de koning besluiten om op elk moment een constitutionele crisis te ontketenen door een wet niet te ondertekenen. Dit zal de koning uiteraard niet snel doen, maar het is voor een progressieve regering, die bijvoorbeeld het vermogen van de koning (en andere rijken) meer wil belasten wel een obstakel. Zonder medewerking van de koning is het land dus onbestuurbaar. Ook heeft hij door zijn politieke invloed voorkomen dat zijn schoonvader, Jorge Zorreguieta, vervolgd werd voor zijn medeplichtigheid in het dictatoriale Videla regime; hetzelfde regime dat vooral linkse activisten en vakbondsleden boven de oceaan uit helikopters gooide. Hier zien we dat de macht van de koning zelfs tot formeel onafhankelijke delen van de overheid reikt. Daarnaast is de koning zelf ook onschendbaar, er is altijd een minister verantwoordelijk voor het optreden van een koning. Bovendien heeft de koning het recht om ministers te waarschuwen als hij een bepaald beleid niet ziet zitten. Zelfs als al deze invloed op de regering afgebouwd zou worden, zou er nog steeds de symbolische functie van een koning overblijven. Dit roept alleen wel de vraag op hoe wenselijk het symbool van de monarchie nog is.

Symbool

Waar staat het koningshuis symbool voor als het alleen een symbolische waarde zou hebben? Kolonialisme? Sociale ongelijkheid? Klasse verschil? Meestal wordt er niet gewezen op het antidemocratisch karakter van de monarchie, maar op het verbindende karakter en het gevoel van eenheid

'Echte verbinding is de marginalisatie van mensen verhelpen.'

dat het Koningshuis oproept. Maar dit roept twee vragen op: Is eenheid altijd iets dat nagestreefd moet worden en doet de koning dit ook daadwerkelijk? Eenheid en verbintenis nastreven is niet altijd een neutraal iets, zeker niet als er sprake is van bijvoorbeeld uitbuiting of tegengestelde belangen. Veel van de maatschappelijke onvrede is niet het gevolg van onvrede tussen groepen mensen met evenveel invloed en macht onderling, maar het logische gevolg van de tegengestelde belangen tussen rijk en arm. In een samenleving waar jaar na jaar de rijksten steeds rijker worden, en waar de rijkste 1 procent 26% van al het vermogen heeft, terwijl de armste 25% alleen maar schulden heeft, is streven naar eenheid niet in het belang van degenen die er elk jaar sociaal en economisch op achteruitgaan. Het is veelzeggend dat de koning het in de troonrede niet had over sociale ongelijkheid, wat aangeeft dat het leed van de een

de winst van de ander is, maar over armoede. Dit legt de schuld bij de armen zelf.

Hoe het koningshuis spanningen kan veroorzaken zagen we in Engeland toen onder andere een staking werd afgeblazen nadat koningin Elizabeth stierf. Daarnaast werden ook voedselbanken en zelfs behandelkamers voor kanker gesloten. Eigenlijk zouden we niet moeten streven naar eenheid en harmonie, maar naar rechtvaardigheid; dat we in een land leven waar iedereen genoeg voorzieningen heeft om een goed leven te leiden. Helaas is het koningshuis en specifiek onze koning in het nastreven van dit doel meer een obstakel dan een hulp.

Gewoon leuk mee doen

Het is ook lastig te beargumenteren dat de huidige koning eenheid nastreeft en daadwerkelijk verbindt. Verbinden is niet symbolisch zeggen

'doe nou gewoon leuk mee' zoals we nu zien bij het WK in Qatar, waar de koning van plan is plaats te nemen in tribunes waar 6500 uitgebuite arbeiders voor overleden zijn. Echte verbinding is de marginalisatie van mensen verhelpen in plaats van te doen alsof die niet bestaat. Tijdens het begin van de oorlog in Oekraïne had de koning een van zijn paleizen opengesteld voor Oekraïense vluchtelingen. Peilingen lieten zien dat 70% van de Nederlanders daar al vóór was. Veelzeggend is dat toen 700 vluchtelingen buiten sliepen en er in Ter Apel een baby omkwam (waarschijnlijk vanwege de erbarmelijke omstandigheden), de koning niet eenzelfde uitnodiging gaf aan deze

Paleis op de Dam, Marcel Mulder